

The logo for GATE Archaeology features the word "GATE" in large, white, sans-serif capital letters. Each letter is positioned over a colored square: 'G' is light green, 'A' is medium green, 'T' is dark green, and 'E' is a very dark green. Below the word "GATE", the word "Archaeology" is written in a smaller, white, lowercase sans-serif font, centered within a dark horizontal bar.

GATE

Archaeology

Bureauonderzoek 2017K281

Landschappelijk
booronderzoek 2018A144
Programma van Maatregelen

Lebbeke Kapellenstraat

Sander Van De Velde

Pieter Laloo

Ghent Archaeological Team bvba
Dorpsstraat 73
8450 Bredene

Project:
Kapellenstraat - Lebbeke

Opdrachtgever:
ABS Bouwteam
Schoonzichtstraat 33
9051 Sint-Denijs-Westrem
BTW BE22 4495 6476 0147

Uitvoerder:
GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Sander Van De Velde, Pieter LALOO

© 2018 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of
aangepast worden, opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar
gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook,
elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder
toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudstafel

Inhoudstafel	i
Inleiding	1
PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	1
1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen.....	1
1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek.....	1
1.2 Aan- of afwezigheid archeologische site	1
1.3 Impact- en maatregelbepaling	1
1.4 Waardering archeologische site	3
1.5 Concretisering maatregelen	3
1.6 Randvoorwaarden	3
2. PvM uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	5
2.1 Administratieve gegevens	5
2.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	5
2.3 Onderzoekstechnieken, -strategie, en -methode	5
2.4 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	6
2.5 Deponering archeologisch ensemble.....	6
Bibliografie.....	ii
Bijlage.....	ii

Inleiding

ABS Bouwteam plant de oprichting van vier wooneenheden aan de Kapellenstraat 65 te Denderbelle [kadastraal: Lebbeke; Afd. 4; Sectie B; 788P, 785G]. De als plangebied gemarkeerde oppervlakte overschrijdt drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet [concreet: opp. > ca. 0,3 ha]. Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, binnen een beschermde archeologische site of in een gebied waar geen archeologische erfgoed meer te verwachten valt [GGA]. Hierdoor moet een archeologienota worden opgesteld. GATE werd aangesteld om deze archeologienota door middel van een bureauonderzoek op te maken met advies naar eventueel uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding of vrijgave.

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies voorwaardelijke maatregelen

Het archeologisch onderzoekprocedé uitgedragen door de Code van Goede Praktijk [CGP] tracht een vaste, gefaseerde structuur te introduceren in een discipline waar uitzondering vaak de regel is. Variabiliteit vangen we op door na elke onderzoekfase de balans op te maken van maatschappelijke kosten [Financiële kost zonder onmiddellijke sociaaleconomische *return*] en baten [potentiële kennisvermeerdering van ons collectief verleden].

Het Programma van Maatregelen [PvM] is het finale *resumé* van het genoemde gefaseerde onderzoekprocedé. Hieruit moet blijken dat elke gemaakte stap, beslissing of advies de kwaliteit en volledigheid van de resultaten garandeert, zónder onnodige stappen genomen te hebben en toch mét optimale toekomstmogelijkheden van verzamelde data.

Sluitende redeneringen gemaakt op basis van vergunde integriteit garanderen bijgevolg dat het PvM nog slechts één vraag dient te beantwoorden: Is vervolgonderzoek aangewezen ja, dan nee?

1.1 Volledigheid gevoerde onderzoek

Tot op heden werd enkel een bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. De verzamelde data laten *strictu sensu* niet toe om de afwezigheid van een archeologische site uit te sluiten.

Tot het tegendeel is bewezen bezit het projectgebied de mogelijkheid tot het treffen van één of meerdere sporevindplaatsen. Hiermee doelen we op sporen, structuren en vondsten behorend tot perioden variërend van het neolithicum tot de Tweede Wereldoorlog en recenter.

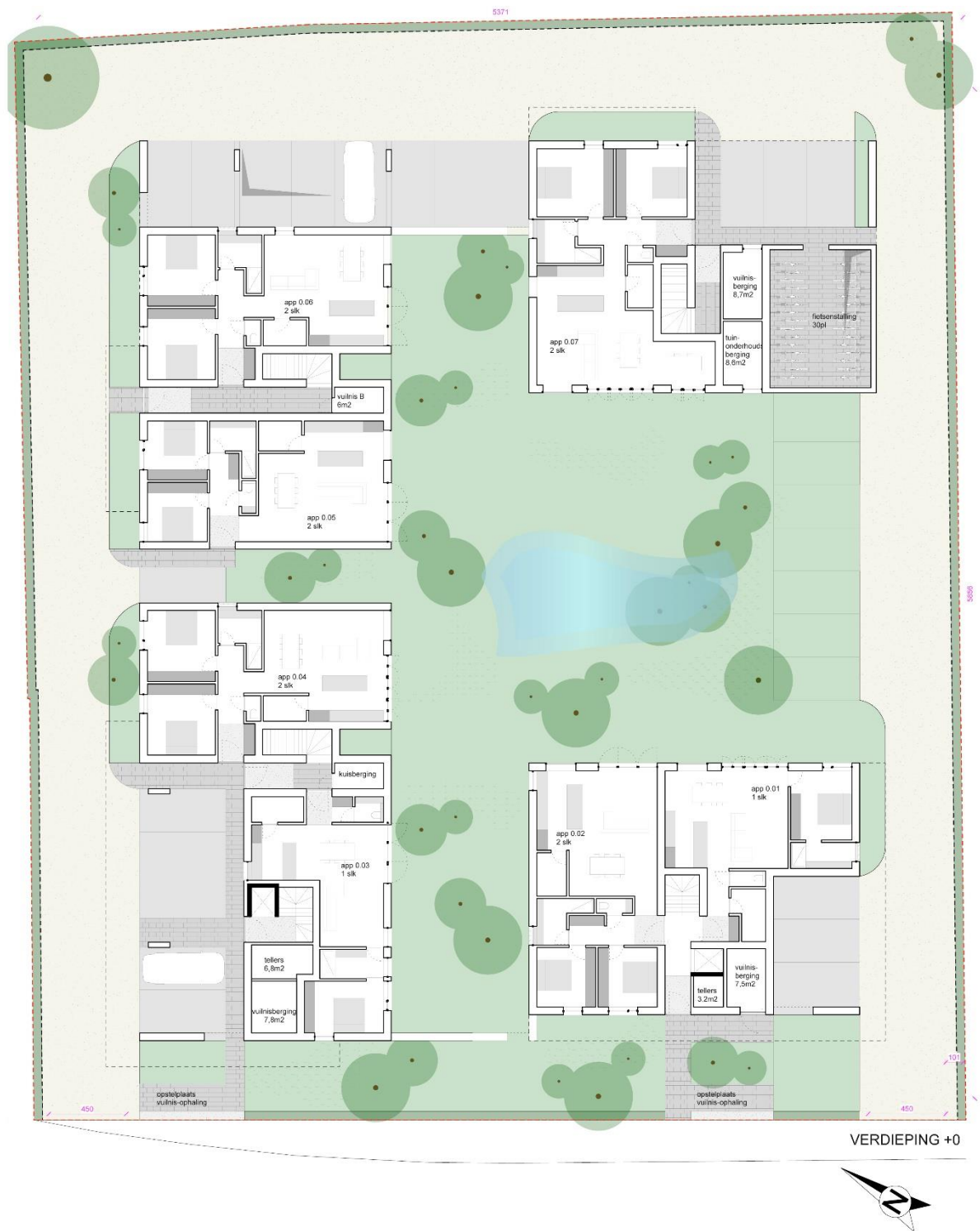
1.2 Aan- of afwezigheid archeologische site

Resultaten uit het reeds gevoerde onderzoek zijn vooralsnog ontdaan van indicaties voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het projectgebied.

1.3 Impact- en maatregelbepaling

ABS Bouwteam plant de oprichting van vier appartementseenheden aan de Kapellenstraat 65 te Denderbelle [kadastraal: Lebbeke; Afd. 4; Sectie B; 788P, 785G]. De vier gebouwen zullen in totaal plaats bieden aan zeventien à achttien individuele appartementen. Het projectgebied is 3366 m² groot. Hierbinnen vallen bodemingrepen uiteen in de funderingskuilen van de vier appartementsgebouwen enerzijds [tot. opp. 992,2 m²], en de stabiliteitsfundering van de rij- en parkeerstroken anderzijds. De gebouwen worden niet onderkelderd en voorzien van een in zandige bodem gestandaardiseerde betonplaatfundering op 1,25 m² TAW onder het maaiveld. De teelaarde wordt voorafgaand aan de werken over het hele plangebied verwijderd,

gezeefd en waar mogelijk gerecycleerd bij de afwerking. De fundering voor de rij- en parkeerstroken wordt voorzien tot op een maximale diepte van 0,2 m onder de teelaarde.

Voorafgaand aan de bouw, dient het terrein geruimd te worden van alle nog aanwezige infrastructuur. Naast omheiningen beperken deze zich in dit geval tot het stalgebouw op de noordelijke helft van het perceel.

1.4 Waardering archeologische site

We beschouwen het potentieel tot kennisvermeerdering op twee niveaus. Enerzijds met betrekking tot steentijdvindplaatsen en anderzijds met betrekking tot sporenvindplaatsen uit jongere perioden. Met betrekking tot de eerste kunnen we kort zijn: *“Nergens werd in één van de bodemprofielen een bewaard oud loopoppervlak of bodem aangetroffen die een goede bewaring zou kunnen leveren voor eventueel aanwezige steentijd vindplaatsen.”* [VvR, p. 21]

Anderzijds staat niets recentere sporenvindplaatsen in de weg. Historisch kaartmateriaal, literatuur, alsook lokale toponymie schetsten het beeld van een vanaf de middeleeuwen zich ontpoppende bewoningskern geënt op de kruising van twee belangrijke verkeersaders nabij een oversteekplaats over de Dender. Archeologische indices buiten de dorpskom, aangevuld met aanwijzingen uit toponymie, verlenen de omgeving een geloofwaardige pre-middeleeuwse menselijke aanwezigheid [ijzertijd – Romeinse tijd]. Het projectgebied zelf maakt mogelijk deel uit van een sinds de middeleeuwen onafgebroken als akker- en weiland gebruikt areaal.

De informatie uit het landschappelijk bodemonderzoek sluit in grote mate aan bij de informatie die eerder was bekomen tijdens het bureauonderzoek. Zowel op vlak van quartairgeologisch profieltype als op de bodemkaart zijn sterke overeenkomsten op te merken. Zoals duidelijk werd bij alle boringen ligt aan het oppervlak een dik pakket van eolisch dekzand. In dit eolisch dekzand is de huidige bodem ontwikkeld. In het projectgebied kenmerkt zich dit door de aanwezigheid van een Bh-horizont onder de antropogene ploeglaag. Dieper in de bodem zijn sporen van klei-inspoeling zichtbaar. Het archeologisch niveau situeert zich op het raakvlak tussen de ploeglaag [met Bh-horizont] en de moederbodem. Eventueel aanwezige archeologische sporen zullen immers zichtbaar worden onder de Ap- en Bh-horizont, in de moederbodem. Dit niveau situeert zich op een diepte van **ca. 55 tot 70 cm**.

1.5 Concretisering maatregelen

GATE adviseert een proefsleuvenonderzoek over het hele projectgebied. Uit het landschappelijk bodemonderzoek bleek dat een niveau aanwezig was binnen het projectgebied waarin eventueel aanwezig archeologisch erfgoed nog bewaard kan zijn [zie Verslag van Resultaten]. Gezien de geplande ingrepen dieper gaan dan dit niveau, en dit dus geroerd zal worden, is verder onderzoek aangewezen.

Uit hetzelfde landschappelijk bodemonderzoek bleek eveneens dat er geen aanwijzingen aanwezig zijn voor een goede bewaring van steentijdartefactensites. Als gevolg worden geen verder stappen geadviseerd ter identificatie en waardering van dergelijk steentijdsites.

Op basis van de resultaten van de reeds voltooide fasen in het onderzoek naar het archeologisch potentieel [bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek], wordt verder advies opgesteld dat vertrekt van een proefsleuvenonderzoek. Als gevolg wordt een Programma van Maatregelen opgemaakt voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem [2].

1.6 Randvoorwaarden

In samenspraak met de initiatiefnemer wordt geopteerd het geadviseerde proefsleuvenonderzoek op te nemen in de werfplanning. Zo zal deze onderzoeksfase (kort of vlak) na de afbraak van het stalgebouw doorgaan, maar vóór enige andere bodemingreep plaats heeft. Hierdoor wordt een eventueel toegankelijkheidsprobleem in

het noordelijk deel van het terrein vermeden, alsook wordt elke en enige onzekerheid m.b.t. de funderingsdiepte van het gebouw weggenomen.

2. PvM uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.1 Administratieve gegevens

Erkend archeoloog	Pieter Laloo OE/ERK/Archeoloog/2015/00074	
Wettelijk depot	Nvt.	
Bounding box	X	y
	130572,371	187686,758
	130598,962	187766,000
Geografische situering	Het projectgebied bevindt zich te Denderbelle, deelgemeente van Lebbeke. Te ontsluiten percelen vinden we ter hoogte van huisnummer 65 in de Kapellenstraat [kadastraal: Lebbeke Afd. 4 Denderbelle; Sectie B; 788P en 785G]. De noord-zuid georiënteerde straat ligt pal ten oosten van- en parallel aan de Denderrivier; op de rand van haar stroombekken. De rivier mondt in naburig Dendermonde uit in de Schelde. De monding markeert de overgang tussen Zandige Vlaanderen [Scheldevallei] en de Zandleemstreek [Denderloop].	

2.2 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Het onderzoeksdoel van het uitgestelde vooronderzoek met ingreep in de bodem is na te gaan welk potentieel het projectgebied heeft m.b.t. de aanwezigheid en bewaring van archeologische vindplaatsen. Na het aantonen of weerleggen van dergelijke vindplaatsen dient een evaluatie gemaakt te worden van hun begrenzing, bewaring en datering, alsook van en de mate waarin werkzaamheden genoemden bedreigen.

Bovenstaand doel vertalen we in volgende concrete onderzoeksvragen:

- Wat is de staat van de bodem? Is de bodemopbouw intact en is er sprake van onvoorziene bodemprocessen?
- Zijn er sporen aanwezig? Zijn deze van natuurlijke of antropogene aard? Wat is de relatie tussen de bodem(horizonten) en de archeologische sporen? Wat is de bewaringstoestand van gegeven sporen? Maken zij deel uit van één of meerdere structuren? Behoren zij tot één of meerdere tijdsperioden?
- Kunnen uitspraken gedaan worden omtrent landschapsinrichting/-gebruik op basis van de sporen? Spreken we over een nederzetting, artisanale zone, funeraire site, of een conglomeraat?
- Zijn er, indien aanwezig, specifieke aspecten die extra aandacht verdienen in het kader van vervolgonderzoek? Is staalname hiertoe aangewezen?
- Wat is de precieze waarde van de archeologische vindplaats en weegt deze op tegen de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling. Hoe kan een eventueel conflict tussen beide het best gemitigeerd worden?

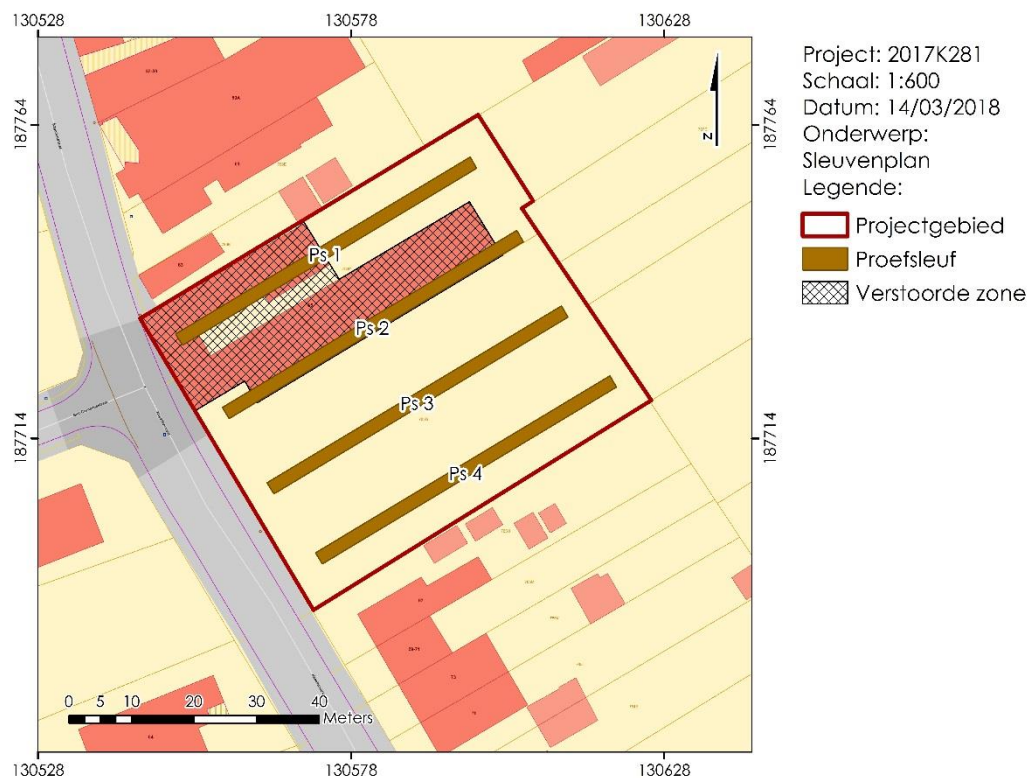
2.3 Onderzoekstechnieken, -strategie, en -methode

Het archeologisch proefsleuvenonderzoek [PS] wordt gevoerd d.m.v. parallel gegraven proefsleuven van elk 1,8 tot 2 m breed [bakbreedte] en met een onderlinge tussenafstand van de assen van 15 m. Lokaal zijn uitbreidingen van de proefsleuven mogelijk, om aangetroffen sporen of vondsten beter te evalueren [i.e. kijkvensters]. De dekkingsgraad

van proefsleuven én kijkvensters betreft in normale omstandigheden 10 à 12,5 % van de totale oppervlakte, of de oppervlakte van een specifieke advieszone.

Deze methode is kosten-baten de meest efficiënte methode en was voor het in voegen treden van het nieuwe Onroerenderfgoeddecreet de meest gangbare manier om in rurale gebieden proefsleuvenonderzoek uit te voeren.

Voor deze fase van het vooronderzoek dient een team van archeologen ingezet te worden waarvan de veldwerkleider aantoonbare ervaring heeft met het leiden van proefsleuvenonderzoeken en/of opgravingen in zandgronden [min. 5 door OE goedgekeurde rapportages]. Gezien de relatief eenvoudige bodemopbouw volstaat de inzet van een assistent- aardkundige met min. 3 door OE goedgekeurde rapportages voor de registratie en beschrijving van de bodemprofielen.

Figuur 1: Projectie projectgebied op GRB-kadasterkaart met aanduiding verstoorde zone en voorgesteld sleuvenplan [© GRB]

2.4 Voorziene afwijking ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Nvt.

2.5 Deponering archeologisch ensemble

Indien noodzakelijk, kan het provinciaal erkend depot van Oost-Vlaanderen gecontacteerd worden. Dit gebeurt best voorafgaand aan de start van het uitgesteld vooronderzoek.

Bibliografie

Literatuur:

-

Collecties:

-

Kaartmateriaal:

-

Digitale bronnen:

-

Bijlage

Figurenlijst:

Figuur 1: Inrichtingsplan [© ABS bouwteam]

Figuur 2: Kadastrale weergave projectgebied